SYBA BCOM BSC
18/10/23

Time : 2 hrs. | M.81023801 | Total Marks – 75

N.B. 1) All questions are compulsory

2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1) A) Explain the following concepts (Any Five) 15

1) Human Rights
2) Right to Equality
3) Drought
4) Disaster Management
5) Age of Reason
6) Blind Belief
7) Body Language
8) Team Building

OR

B) Discuss in detail on the Foundation Course for Semester – III project submitted by you.

Q.2) A) State the forms of Violation of the Human Rights of Scheduled Tribes. 15

OR

B) Explain in detail the 'Domestic Violence Act 2005'

Q.3) A) Describe the Physical and Psychological effects of disaster. 15

OR

B) State the Humanitarian approach to Rehabilitation and Resettlement.

Q.4) A) Comment on contribution of ' Newton' and 'Galileo' toward the growth of science. 15

OR

B) State the importance of science in everyday life

Q.5) A) Briefly explain the advantages and disadvantages of oral communication. 15

OR

B) Describe in detail 'importance of listening.'

****

मराठी रूपांतर

एकूण गुण – ७५

वेळ - - तास ३० मिनिटे

सूचना - १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात

प्र.१) अ) खालील संकल्पना स्पष्ट करा. (कोणत्याही पाच) १५

१) मानवी हक्क

२) समतेचा अधिकार

३) अवर्षण

४) आपत्ती व्यवस्थापन

५) तर्कशक्ती युग

६) अंधविश्वास

७) देहबोली

८) संघ बांधणी

किंवा

ब) पायाभूत अभ्यासक्रम सत्र -३ साठी तुम्ही सादर केलेल्या प्रकल्पावर सविस्तर चर्चा करा.

प्र.२) अ) अनुसूचित जमातींच्या मानवी हक्कांच्या उल्लंघनाचे प्रकार सांगा १५

किंवा

ब) 'कौटुंबिक हिंसाचार कायदा २००५' सविस्तर स्पष्ट करा.

प्र.३) अ) आपत्तीचे शारीरिक आणि मानसशास्त्रीय परिणाम विशद करा १५

किंवा

ब) पुनर्वसन आणि पुनर्रचना याविषयी मानवी दृष्टिकोन सांगा.

प्र.४) अ) 'न्यूटन' आणि 'गॅलिलिओ' शास्त्रज्ञांच्या विज्ञानाच्या विकासातील योगदानावर भाष्य करा. १५

किंवा

ब) दैनंदिन जीवनातील विज्ञानाचे महत्त्व सांगा.

प्र.५) अ) मौखिक संज्ञापनाचे फायदे आणि तोटे थोडक्यात स्पष्ट करा १५

किंवा

ब) श्रवण क्रियेचे महत्व विशद करा.

****

NCC. SYBA. BCom BSc 18/10/25

टीप.१ सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत
२. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
३. Q.३, आणि Q.४ साठी अ आणि ब किंवा क आणि ड सोडावा

प्र.१ अ) रिकाम्या जागा भरा (०८)

१ ..... हे भारताचे संरक्षणमंत्री आहेत.
२ किरणोत्सर्गाच्या प्रभावाचा मुकाबला अग्नी आणि संरक्षित वस्तूयांच्यामध्ये.....पडदा तयार करून केला जाऊ शकतो.
३ .....पाऊस हा सल्फरडायऑक्साइड आणि नायट्रोजन ऑक्साईड यांसारख्या हानिकारक रसायनांच्या उत्सर्जनामुळे होतो.
४ ड्रिल के उसूल हैं-....., स्थिरता आणि समन्वय.
५ आर्मी कायमस्वरूपी आणि ..... दोन्ही ऑफर करते.
६ टीव्ही, रेफ्रिजरेटरआणि कॉम्प्युटरचे .....कचरा म्हणून वर्गीकरण केले जाते.
७ ट्रेनिंग अकादमी, ... खडकवासला, पुणे येथे आहे.
८ INSAS म्हणजे...

ब चूक किंवा बरोबरलिहा (०७)

१ 'आंतरराष्ट्रीय योगदिन' वर्षाच्या 21 जुलै रोजीसाजरा केला जातो.
२ एनसीसी कॅडेट राष्ट्रीय एकात्मता राखण्यासाठी महत्त्वाची भूमिका बजावू शकतात.
३ एखाद्या व्यक्तीचे व्यक्तिमत्व हे मानसिक वैशिष्ट्यांचे एक जटिल आहे जे त्याला अद्वितीय बनवते.
४ सेंद्रिय कचरा औद्योगिक स्त्रोतांकडून येतो.
५ इंडियन मिलिटरी अकादमी मुंबई येथे आहे.
६ सेक्शन सर्वात लहान लढाई युनिट आहे.
७ सहानुभूती म्हणजे दुसऱ्या व्यक्तीच्या परिस्थितीबद्दल असंवेदनशील होण्याची क्षमता.

प्र.2 अ) राष्ट्रीय एकात्मता राखण्यासाठी NCC कॅडेट कोणती भूमिका बजावू शकतात? (०८)
प्र.2 ब) राष्ट्रीय एकात्मता म्हणजे काय? त्याची गरज स्पष्ट करा. (०७)

किंवा

प्र.2 क) रेनवॉटर हार्वेस्टिंग म्हणजे काय? त्याचे प्रकार स्पष्ट करा. (०८)
प्र.2 ड) ध्वनी आणि जल प्रदूषणाचे परिणाम स्पष्ट करा. (०७)
प्र.3 अ) ट्रेकिंगच्या टिप्सचा उल्लेख करा आणि ट्रेकिंगसाठी सुरक्षिततेच्या उपायांवर एक टीप जोडा. (०८)
प्र.3 ब) ड्रिलचा इतिहास द्या. त्याचे तत्त्व स्पष्ट करा आणि ड्रिलमध्ये वाईट सवयींवर एक टीप जोडा. (०७)

किंवा

प्र.3 क) प्रदूषणाची व्याख्या करा. त्याचे दुष्परिणाम द्या. (०८)
प्र.3 ड) अग्नीची व्याख्या करा. आग पसरवण्याच्या पद्धती द्या. (०७)
प्र.४ अ) अडथळा प्रशिक्षण महत्वाचे का आहे? कोणतेही ४ अडथळा अभ्यासक्रम स्पष्ट करा. (०८)
प्र.४ ब) स्लिदरिंग म्हणजे काय? त्याचे फायदे सांगा.स्लिदरिंग उपकरणे स्पष्ट करा.. (०७)

किंवा

प्र.४ क) CV परिभाषित करा. मुलाखतीची पूर्व तयारी स्पष्ट करा.. (०८)
प्र.४ ड) व्यक्तींनी आणि नागरी संस्थांनी केलेल्या कृतींच्या संदर्भात कचराव्यवस्थापनाचे स्पष्टीकरण द्या. (०७)

प्र.५ टिपा लिहा. (कोणतेही तीन) (१५)

अ. कचऱ्याचे प्रकार.
ब ट्रेकिंगसाठी सुरक्षिततेचे उपाय.
क वेळ व्यवस्थापनाची तत्त्वे.
ड. राष्ट्रीय एकात्मतेची आव्हाने
ई. एक अच्छे आदेश देने के लिए जरूरी बातें.

Time – 2 1/2 hours Marks–75

Note: 1. Attempt all questions
2. All questions carry equal marks.
3. For Q.2,Q.3 and Q.4 attempt A and B OR C and D

Q.1 A) **FILL IN THE BLANKS** (08)

1. .....is the defence minister of India.
2. The effect of radiation can be countered by forming a ...curtain between fire and the object to be protected.
3. .....rain is caused by emission of harmful chemicals as sulphur dioxide and nitrogen oxide..
4. Drill k eusul hain-..... steadiness and coordination.
5. Army offers both Permanent and ..... Commission.
6. TVs,refrigerators and computers are classified as..... waste.
7. Training academy.....is located at khadakwasala , Pune.
8. INSAS stands for...

B) **STATE TRUE OR FALSE** (07)

1 'International yoga day' is celebrated on 21st July of the year.
2 NCC cadets can play important role to maintain national integration.
3 An individual's personality is the complex of mental characteristics that makes him unique.
4 Organic waste comes from industrial sources.
5 Indian Military Academy located at Mumbai.
6 Section is the smallest fighting unit.
7 Empathy is the ability to be insensitive to another person's situation.

Q.2 A) What role NCC cadets can play to maintain National Integration? (08)

Q.2 B) What is National Integration? Explain necessity of it. (07)

OR

Q.2 C) What is rain water harvesting? Explain its types. (08)

Q.2 D) Explain effects of sound and water pollution. (07)

Q.3 A) Mention the tips for trekking, and add a note on safety measures for trekking. (08)

Q.3 B) Give the history of drill. Explain its principle and add a note on bad habits in drill. (07)

OR

Q.3 C) Define pollution. Give its ill-effects. (08)

Q.3 D) Define fire. Give modes of spreading of fire. (07)

Q.4 A) Why obstacle training is important? Explain any 4 obstacle courses. (08)

Q.4 B) What is slithering? Give its advantages. Enlist slithering equipments. (07)

OR

Q.4 C) Define C.V.Explain pre-interview preparation. (08)

Q.4 D) Explain waste management with respect to actions taken by individuals and by civicbodies. (07)

Q.5 **Write short notes on.(ANY THREE)** (15)

a. Types of waste.
b. Safety measures for trekking.
c. Principles of time management.
d. Challenges of National Integration
e. Ek acche words of command dene ke liye zaroori batten.

M191023508

SYBA - PSY
19/10/23

Duration: 3 hours Total Marks: 100

N.B. 1) All questions are compulsory.
2) All questions carry equal marks.
3) Figures to right indicate full marks.

Q. 1) Attempt any one of the following. 20

1. Define social psychology and write a note on its scientific nature.
2. Discuss the role of theory in social psychology.
3. Describe survey method in detail with help of suitable examples.

Q. 2) Attempt any one of the following. 20

1. Discuss the basic channels of non-verbal communication.
2. Why do people use deception? Explain in brief.
3. Explain Kelley's theory of attribution.

Q. 3) Attempt any one of the following. 20

1. Discuss the role of classical conditioning in shaping our attitudes. Give examples.
2. Why do people's expressed attitudes change or stand in opposition for different audiences and contexts?
3. Define the term cognitive dissonance? Cite an instance from own experience.

Q. 4) Attempt any one of the following. 20

1. Discuss the different internal sources of liking others.
2. Explain the importance of different external sources of interpersonal attraction.
3. Discuss the nature of love and the characteristics sought in romantic relationship.

Q. 5) Attempt any two of the following. 20

1. Explain the three types of correlation.
2. Define social perception with concepts and examples.
3. Explain strength of attitude in detail.
4. Explain the concept of close relationships in the family.

SYBA HIS
19/10/23

M191023807

Time -3Hrs Total Marks-100

N.B. 1) All question are compulsory

2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1) Answer any two of the following. **20**

A) Explain the main causes of Renaissance

B) Examine the causes of Geographical Discoveries.

C) Describe the contribution of Martin Luther of the Religion Reformation Movement

Q.2) Answer any two of the following. **20**

A) State the causes of American Revolution.

B) Explain the main causes of the French Revolution of 1789.

C) Discuss the effects of the Industrial Revolution.

Q.3) Answer any two of the following. **20**

A) Write a note on the rise of the nation states in Europe.

B) Describe how the unification of Germany was achieved under the leadership of Bismarck.

C) Explain the various causes that led to the imperialist expansion in Asia.

Q.4) Answer any two of the following. **20**

A) Explain the causes of World War I.

B) Discuses the causes of Russian Revolution of 1917.

C) State the causes of failures of the League of Nations.

Q.5) Write short notes on any two of the following. **20**

A) Vasco-da- Gama and Columbus.

B) Causes of the Industrial Revolution in England.

C) The role of Cavour.

D) Philosophy of Karl-Marx.

(मराठी रूपांतर)

वेळ - ३ तास गुण - १००

सूचना १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न १) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. २०

अ) पुनरुज्जीवनाची प्रमुख कारणे स्पष्ट करा.

ब) भौगोलिक शोधांच्या कारणांचे परीक्षण करा.

क) धर्म सुधारणा चळवळीत मार्टीन ल्युथरच्या योगदानाचे वर्णन करा.

प्रश्न २) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. २०

अ) अमेरिकन राज्यक्रांतीची कारणे सांगा.

ब) १७८९ च्या फ्रेंच राज्यक्रांतीच्या प्रमुख कारणे स्पष्ट करा.

क) औद्योगिक क्रांतीच्या परिणामांची चर्चा करा.

प्रश्न ३) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. २०

अ) युरोपमधील राष्ट्र राज्यांचा उदय यांवर टिप लिहा.

ब) बिस्मार्कच्या नेतृत्वाखाली जर्मनी ने एकीकरण कसे साध्य केले हे विशद करा.

क) आशियातील साम्राज्यवादाच्या वाढीस कारणीभूत विविध घटक स्पष्ट करा.

प्रश्न ४) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. २०

अ) पहिल्या महायुद्धाची कारणे स्पष्ट करा.

ब) १९१७ च्या रशियन राज्यक्रांतीची कारणे चर्चा करा.

क) राष्ट्रसंघाच्या अपयशाची कारणे सांगा.

प्रश्न ५) खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा. २०

अ) वास्को द गामा व कोलंबस

ब) इंग्लंडमधील औद्योगिक क्रांतीची कारणे.

क) कॅव्हरची भूमिका.

ड) कार्लमार्क्सचे तत्वज्ञान.

M20102317

(मराठी रूपांतर)

SYBA · 184
20/10/23

वेळ: ३ तास

एकूण गुण: १००

सूचना १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
३) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. १) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. (२०)

अ. आजीवन विकासाचे क्षेत्र परिभाषित करा आणि त्यात समाविष्ट असणाऱ्या घटकांचे वर्णन करा.

ब. पौगंडावस्थेतील किशोरवयीन व्यक्ति अनुभवत असलेल्या शारीरिक बदलांचे वर्णन करा.

क. पियाजे यांनी पौगंडावस्थेदरम्यान होणारी बोधनिक विकास प्रक्रिया कशी स्पष्ट केली ते विशद करा.

प्र. २) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. (२०)

अ. किशोरावस्थेमध्ये स्व-संकल्पना आणि स्व-आदर कसा विकसित होतो याचे वर्णन करा.

ब. किशोरावयीन गर्भधारणेतील आव्हाने आणि ते रोखण्यासाठी सर्वात प्रभावी कार्यक्रमांचे प्रकार वर्णीत करा.

क. किशोरावस्थेतील लोकप्रिय असणे आणि लोकप्रिय नसणे म्हणजे काय आणि किशोरवयीन समवयस्कांच्या दबावाला कसा प्रतिसाद दिला जातो यावर चर्चा करा.

प्र. ३) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. (२०)

अ. पूर्व- प्रौढत्वादरम्यान शरीर कसे विकसित होते आणि निरोगी राहते ते विशद करा.

ब. युवा प्रौढत्वामध्ये बोधनिक विकासासाठी पेरी आणि शायीयांच्या दृष्टिकोनांमधील साम्य आणि भेद स्पष्ट करा.

क. महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांचा उपचार आणि त्यांच्या महाविद्यालयीन कर्तृत्वावर लिंगाचा कसा परिणाम होतो याचे वर्णन करा.

प्र. ४) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. (२०)

अ. जवळीकता/जिव्हाळा, आवड आणि प्रेम ह्या संकल्पना सोदाहरण स्पष्ट करा.

ब. पूर्व-प्रौढत्व कालावधीत जोडीदार निवडणे ही भूमिका महत्वाची असल्याची कारणे विशद करा.

क. i. संलग्नक शैली आणि प्रणयाधीष्ठित संबंधाचे वर्णन करा.
ii. पालकत्वावर सविस्तर टीप लिहा.

प्र. ५) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. (२०)

अ. लैंगिकतेतून संक्रमित संसर्ग यावर टीप लिहा.

ब. मानसिक स्थगिती स्पष्ट करा.

क. पूर्व प्रौढावस्थेतील कल्पकता याविषयी सविस्तर लिहा.

ड. आंतरिक आणि बाह्य प्रेरणा म्हणजे काय? उदाहरण देऊन स्पष्ट करा.

Duration: 3 hours

Total Marks: 100

N.B. 1) All questions are compulsory.
2) All questions carry equal marks.
3) Figures to right indicate full marks.

Q. 1) Attempt any one of the following. (20)

A. Define the field of lifespan development and describe what it encompasses.
B. Describe the physical changes that adolescents experience during puberty.
C. Describe how Piaget explained the cognitive development process during adolescence.

Q. 2) Attempt any one of the following. (20)

A. Describe how self-concept and self-esteem develop during adolescence
B. Elaborate the challenges of teen pregnancy and the type of programs that are most effective in preventing it
C. Discuss what it means to be popular and unpopular in adolescence and how adolescents respond to peer pressure.

Q. 3) Attempt any one of the following. (20)

A. Describe how the body develops and stays healthy during early adulthood.
B. Discuss similarities and differences in Perry's and Schaie's approaches to cognitive development in young adults.
C. Describe how gender effects the treatment of college students and their college performance.

Q. 4) Attempt any one of the following. (20)

A. Explain the concept of intimacy, liking and loving with suitable examples.
B. Elaborate the reasons of choosing a partner plays an important role in early adulthood.
C. i. Describe attachment style and romantic relation.
ii. Write a detailed note on parenthood.

Q. 5) Attempt any two of the following. (20)

A. Write a note on sexually transmitted infections.
B. Explain psychological moratorium.
C. Write in detail about creativity in early adulthood.
D. What is intrinsic and extrinsic motivation? Explain with examples.

SYBA. HIS
20/10/23

M201023S16

Time – 3 Hours Marks – 100

N.B. 1) All question are compulsory.
2) All Question carry equal marks.
3) Figures to the right indicate full marks allotted to the question.

Q.1 Attempt any two of the following. 20

A) Bring out the value of monument and coins as sources of Ancient Indian history.

B) Describe the various Brahmannical and Jain literary sources for the study of Ancient Indian history.

C) Discuss the various types of Greek sources.

Q.2 Attempt any two of the following. 20

A) Discuss the Harappan social life.

B) Explain the religious life of the Indus Valley Civilization.

C) Analyse the causes of the decline of Harappan culture.

Q.3 Attempt any two of the following. 20

A) Trace the evolution of the Aryans from nomadic to settled way of life (Janpadas).

B) Describe the various types of marriages during the Vedic age.

C) Discuss the religious rituals, ceremonies and sacrifices of Vedic age.

Q.4 Attempt any two of the following. 20

A) Trace the evolution of the kingdom of Magadha.

B) Discuss the life biography and teachings of Gautama Buddha.

C) Explain the impact of Alexander's invasion of Ancient India.

Q.5 Write short notes on any two of the following. 20

A) Importance of monuments.

B) Causes of decline of Indus civilization.

C) Varnashrama.

D) Vardhamana Mahavira.

(PTO)

मराठी रुपातर

गुण — १००

वेळ — ३ तास

सूचना १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
३) उजवीकडील अंक उपप्रश्नांचे गुण दर्शवितात.

प्र. १) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. २०

अ) प्राचीन भारतीय इतिहासाच्या साधनांमध्ये ऐतिहासिक स्मारके व नाण्यांचे महत्व स्पष्ट करा.
ब) प्राचीन भारताच्या अभ्यासासाठी असलेल्या ब्राह्मणी व जैन वाङ्मयीन संदर्भ साधनांचे वर्णन करा.
क) विविध ग्रीक साधनांची चर्चा करा.

प्र. २) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. २०

अ) हडप्पा कालीन सामाजिक जीवनाची चर्चा करा.
ब) सिंधू संस्कृतीतील धार्मिक जीवन स्पष्ट करा.
क) हडप्पा संस्कृतीच्या ऱ्हासाची कारणे विशद करा.

प्र. ३) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. २०

अ) आर्यांचा भटके ते स्थिर जीवन (जनपद) अशा उत्क्रांतीचा मागोवा घ्या.
ब) वैदिक काळातील विविध विवाह प्रकारांचे वर्णन करा.
क) वैदिक काळातील धार्मिक विधी, समारंभ आणि यज्ञ यांची चर्चा करा.

प्र. ४) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. २०

अ) मगध राज्याच्या उत्क्रांतीच्या मागोवा घ्या.
ब) गौतम बुध्दाच्या जीवन चरित्र आणि शिकवणीची चर्चा करा.
क) प्राचीन भारतातील अलेक्झांडरच्या स्वारीचा प्रभाव स्पष्ट करा.

प्र.५ खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा. २०

अ) ऐतिहासिक स्मारकांचे महत्व.
ब) सिंधू संस्कृतीच्या ऱ्हासाची कारणे.
क) वर्णाश्रम
ड) वर्धमान महावीर.

SYBA.
21/10/23

M211023526

Time: 3 Hrs Total Marks: 100

Instructions: 1) All questions are compulsory
2) Figures to the right indicate full marks
3) Draw neat diagrams wherever necessary.

Q.1. Answer Any Two of the following. **20**

a) Explain the following concepts. i) Gross National Product (GNP) ii) Gross Domestic Product (GDP)
b) Explain income and expenditure methods of measurement of national income.
c) Discuss the problems of measurement of national income

Q.2. Attempt Any Two of the following **20**

a) Critically evaluate Say's law of market.
b) Explain the principle of effective demand.
c) Discuss the various types of investments.

Q.3. Answer Any Two of the following. **20**

a) Discuss the modern approach of money supply.
b) What is velocity of circulation of money? Explain the factors affecting on velocity of circulation of money.
c) Explain the concept of idle cash balance of demand for money.

Q.4. Attempt Any Two of the following **20**

a) What are the secondary functions of commercial banks? Explain.
b) Explain the development in commercial bank sector since 1991 in India.
c) Discuss the developmental functions of central banks

Q.5. Write notes on Any Two of the following. **20**

a) Two-sector model of circular flow of income in an economy.
b) Objective factors affecting on consumption function
c) Factors determining money supply
d) Credit creation of commercial banks

मराठी रूपांतर

वेळ :३ तास | एकूण गुण : १००

सूचना: १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवतात

३) आवश्यक तेथे व्यवस्थित आकृती काढा.

प्र.१. खालीलपैकी कोणत्याही दोनची उत्तरे लिहा. २०

अ) खालील संकल्पना स्पष्ट करा

i) सकल (स्थूल) राष्ट्रीय उत्पादन (GNP).

ii) सकल (स्थूल) देशांतर्गत उत्पादन (GDP)

ब) राष्ट्रीय उत्पन्न मोजण्यांची उत्पन्न व खर्च पद्धती स्पष्ट करा .

क) राष्ट्रीय उत्पन्नाच्या मोजमापातील समस्यांची चर्चा करा.

प्र. २. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. २०

अ) 'से' च्या बाजाराच्या नियमाचे टिकात्मक मूल्यमापन करा.

ब) प्रभावी मागणीचे तत्त्व स्पष्ट करा.

क) गुंतवणुकीच्या विविध प्रकारांची चर्चा करा.

प्र. ३. खालीलपैकी कोणत्याही दोनची उत्तरे लिहा. २०

अ) पैशाच्या पुरवठ्याचा आधुनिक दृष्टिकोनाची चर्चा करा.

ब) पैशाचा भ्रमणवेग म्हणजे काय ? पैशाच्या भ्रमणवेगावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

क) पैशाच्या मागणीतील निष्क्रिय रोख शिल्लक ही संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र. ४. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा २०

अ) व्यापारी बँकांची दुय्यम कार्ये कोणती आहेत? स्पष्ट करा .

ब) भारतात 1991 पासून व्यापारी बँकिंग क्षेत्रातील विकास स्पष्ट करा.

क) मध्यवर्ती बँकचे विकासात्मक कार्यांची चर्चा करा

प्र. ५. खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर टिपा लिहा. २०

अ) अर्थव्यवस्थेतील उत्पन्नाच्या चक्रीय प्रवाहाचे दोन क्षेत्रीय प्रतिमान .

ब) उपभोग फलावर परिणाम करणारे वस्तुनिष्ठ घटक

क) पैशाचा पुरवठा ठरवणारे घटक

ड) व्यापारी बँकांची पत निर्मिती

SYBA.
23/10/23

M231023S34

(मराठी रूपांतर)

[वेळ: ३ तास] [एकूण गुण : १००]

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आवश्यक आहेत.
२) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
३) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न १: खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या. (कोणतेही दोन) २०

अ) सार्वजनिक वित्ताचे महत्त्व आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.
ब) सुयोग्य/सुनिश्चित वित्त तत्त्वाचे वर्णन करा.
क) सार्वजनिक वित्त आणि खाजगी वित्त यांच्यातील साम्य आणि फरक स्पष्ट करा.

प्रश्न २: खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या. (कोणतेही दोन) २०

अ) महत्तम सामाजिक लाभाच्या तत्वाचा डाल्टन दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
ब) सार्वजनिक अर्थसंकल्पाची रचना स्पष्ट करा.
क) चांगल्या कर पद्धतीच्या तत्त्वांची चर्चा करा.

प्रश्न ३: खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या. (कोणतेही दोन) २०

अ) सार्वजनिक खर्च वाढीची कारणे स्पष्ट करा.
ब) सार्वजनिक कर्जाचा भार वर्णन करा.
क) तुटीच्या विविध संकल्पना स्पष्ट करा.

प्रश्न ४: खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या. (कोणतेही दोन) २०

अ) वस्तू व सेवा कर संकल्पनेचे वर्णन करा.
ब) कर आणि करेत्तर सार्वजनिक महसूलाचे स्रोत स्पष्ट करा.
क) FRBM - २००५ कायद्याचे मूल्यांकन करा.

प्रश्न ५: टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) २०

अ) बाजार अपयश
ब) कराघात आणि करसंक्रमण
क) वित्तीय धोरणाची उद्दिष्टे
ड) चौदावा वित्त आयोग

****

M231023S34

[Time : 3 Hours] [Total Marks : 100]

Instructions : 1) All questions are compulsory.
2) Draw neat diagrams wherever necessary.
3) Figures to the right indicate full marks.

Q. 1 **Answer the following questions. (any two)** **20**

a) Explain the importance and scope of public finance.
b) Describe the principle of sound finance.
c) Explain similarities and differences between public finance and private finance.

Q. 2 **Answer the following questions. (any two)** **20**

a) Explain Dalton's approach of maximum social advantage.
b) Explain the structure of public budget.
c) Discuss the canons of goods tax system.

Q. 3 **Answer the following questions. (any two)** **20**

a) Explain the causes of increase in public expenditure.
b) Describe burden of public debt.
c) Explain the various concepts of deficit.

Q. 4 **Answer the following questions. (any two)** **20**

a) Describe concept of Good and Service Tax.
b) Explain sources of tax and non tax public revenue.
c) Evaluate the FRBM Act 2004

Q. 5 **Write short notes. (any two)** **20**

a) Market failure
b) Impact of Tax and Shifting of Tax
c) Objectives of fiscal policy
d) Fourteenth finance commission

SYBA.
25/10/23

M2510235 42.

वेळ ०३ तास

गुण १००

सूचना -१) सर्व प्रश्न सोडवणे आवश्यक आहे.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे गुण दर्शवितात.

प्रश्न १ अ) कथा या साहित्य प्रकारची संकल्पना स्पष्ट करून, १९२० च्या कालखंडातील मराठी कथांचा आढावा घ्या. २०

किंवा

ब) कादंबरी म्हणजे काय सांगून; कादंबरीचे प्रकार लिहा.

प्रश्न २ अ) नवनाथचा संघर्ष फेसाटी कादंबरीतून कसा साकारला आहे, ते लिहा. २०

किंवा

ब) भूक, दारिद्र्य आणि शिक्षण व्यवस्थेचे चित्रण 'फेसाटी' कादंबरीतून कसे अभिव्यक्त होते, ते साधार लिहा.

प्रश्न ३ अ) 'बकऱ्याची बॉडी' या कथासंग्रहाचा सविस्तर वेध घ्या. २०

किंवा

ब) हिंदू - मुस्लिम संघर्ष समर खडस यांनी 'बकऱ्याची बॉडी' या कथासंग्रहातून कसे रेखाटले आहे, ते लिहा.

प्रश्न ४) पुढीलपैकी कोणत्याही चार टिपा लिहा. ४०

१) कादंबरीचे घटक

२) कथा- कादंबरीतील फरक

३) फेसटीचे निवेदन तंत्र

४) फेसाटी कादंबरीतील नवनाथची आई

५) बकऱ्याची बॉडी मधील वास्तवता

६) बकऱ्याची बॉडी मधील भाषाशैली

SYBA
25/10/23

M251023S41

समय –३ घंटे

कुल अंक– १००

सूचना–सभी प्रश्न छूडाना अनिवार्य है ।

प्रश्न १. संदर्भ सहित व्याख्या स्पष्ट कीजिए । २०

अ) अखंडियां झांई पडी, पंथ निहारि निहारि ।
जीभडियां छाला पड्या, रांम पुकारि पुकारि ।।

अथवा

एक क्षण के बाद वह काफी सुधर,
ढुलक माथे से गिरे सीकर,
लीन होते कर्म में फिर ज्यों कहा–
''मै. तोडती पत्थर ।''

ब) '' हेमा, –स्वयंप्रभा की
इच्छा बिना–
नहीं प्रवेश कर सकेगा
कोई इसमें ।''
– यह दिया वरदान फिर देवेन्द्र ने ।

अथवा

'' तन–मन राममय है,
परम पावन गंग – सी वे हैं पवित्र,
और उनके
तेज से उद्भूत
क्रोधानल करेगी भस्म
रावण के समूचे वंश को ;

प्रश्न २. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर दीजिए । ४०

अ) कृष्ण भक्त संत–कवि सूरदास जी के व्यक्तित्व एवं कृतित्व पर प्रकाश डालिए ।

अथवा

'कोशिश करने वालों की हार नहीं होती' –इस कविता का भावार्थ स्पष्ट कीजिए ।

ब) 'स्वयंप्रभा' का चरित्र –चित्रण कीजिए ।

अथवा

PTO

कण्डु– ऋषि के वन से गुजरते हुए वानर दलपर क्या बिती? 'स्वयंप्रभा' खण्डकाव्य के माध्यम से स्पष्ट कीजिए।

प्रश्न ३. किसी एक प्रश्न का उत्तर दीजिए । २०

'अपना अहम् नहीं बेचूंगा' कविता का भावार्थ स्पष्ट कीजिए ।

अथवा

'स्वयंप्रभा' खण्डकाव्य के आधार पर रामभक्त हनुमान का चरित्र –चित्रण कीजिए।

प्रश्न ४. टिप्पणियॉ लिखिए। १०

अ) मीरॉ के कृष्ण।

अथवा

'मॉ पर नहीं लिख सकता कविता' का आशय।

ब) अंगद–सम्पाती संवाद ।

अथवा

वानरसेना की स्वयंप्रभा से विदाई का प्रसंग।

प्रश्न ५. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर एक वाक्य में दीजिए। १०

१) पग घुंघरू बांध कौन नाचती थी?

२) 'रहीम दोहोवली' किसकी रचना है?

३) 'गागर में सागर' भरने वाले कवि कौन थे?

४) हमारे प्रियजन बिछड जाने पर हमें क्या नहीं करना चाहिए?

५) बेटी अपने पिता से कौनसी बिनती करती है?

६) गिद्धराज जटायु का अपाहिज भाई कौन था?

७) 'स्वयंप्रभा' खण्डकाव्य की तेजस्विनी–तपस्विनी नायिका कौन है?

८) अप्सरा मेनका की पुत्री कौन थी?

९) भगवान विष्णु किसे प्रसन्न हो गये थे?

१०) देवराज कौन कहलाते है?

––XXX––

M251023843

SYBA.
25/10/23

Marks- 100

Duration- 3 hrs.

N.B. All the questions are compulsory.

All questions carry equal marks.

Q.1 Write short notes on **any four** of the following 20

a. Chorus
b. Unity of place and action
c. Catharsis
d. Aside
e. Importance of setting in drama
f. Confidante

Q. 2 Attempt **any one** of the following 20

A. Critically appreciate Oedipus Rex by Sophocles as a typical Greek tragedy

B. Show how pride (as a hubris) plays an important role in the tragedy of Oedipus in Oedipus Rex by Sophocles.

Q.3 Answer **any one** of the following 20

A. Discuss the importance of flowers in the monologue "Flowers" by Girish Karnad.

B. Critically appreciate the character of the priest in the monologue "Flowers" by Girish Karnad.

Q. 4 Attempt **any two** of the following 20

a. The prophet Teiresias
b. Jocasta
c. The chorus of Thebans
d. Creon's loyalty to Oedipus

Q. 5 Write short notes on **any two** of the following 20

a. Chandravati
b. The chieftain of the village
c. Importance of the Linga for the priest
d. The priest's wife

SYBA.
26/10/23

समय:-२ घंटे

M2610235S1

पूर्णांक:- १००

सूचना:- १.प्रश्न क्रमांक १ से ६ में से किन्ही ४ प्रश्नों के उत्तर लिखिए|
२.अंतिम प्रश्न अनिवार्य है|

प्रश्न १. प्रयोजनमूलक हिन्दी की परिभाषा बताकर उसकी उपयोगिता स्पष्ट कीजिए | २०

प्रश्न २. साहित्यिक हिन्दी के महत्व पर प्रकाश डालिए| २०

प्रश्न ३. सामान्य हिन्दी की परिभाषा तथा उसकी विशेषताएँ बताइए| २०

प्रश्न ४. पारिभाषिक शब्दावली का अर्थ बताकर उसकी विशेषताओं पर प्रकाश डालिए| २०

प्रश्न ५. अनुवाद के विविध भेदों की चर्चा कीजिए | २०

प्रश्न ६. शहर में बढती गुंडागर्दी के संबंध में पुलिस स्टेशन को शिकायती पत्र लिखिए| २०

प्रश्न ७.अ) निम्नलिखित परिच्छेद का हिन्दी में अनुवाद कीजिए | १०

महात्मा गांधी हे भारतीय स्वातंत्र्य चळवळीतील प्रमुख नेते होते. सत्याग्रह आणि अहिंसा या तत्वांचे अनुसरण करून त्यांनी भारताला स्वातंत्र्य मिळविण्यात महत्वपूर्ण भूमिका बजावली. त्यांना 'राष्ट्रपिता' नावाने संबोधले जाते. त्यांनी प्रत्येक परिस्थितीत अहिंसा व सत्याचे अनुसरण केले. इ.स.१९१५ मध्ये भारतात परत येण्यापूर्वी गांधीजींनी दक्षिण आफ्रिकेत भारतीय समुदायाच्या लोकांच्या नागरी हक्कांसाठी संघर्ष केला होता. गोपाळकृष्ण गोखले यांच्या विचारांनी प्रभावित होऊन त्यांनी स्वत:ला भारतीय स्वातंत्र्य लढयात झोकून दिले. चंपारण्य, खेडा आणि मिठाचा सत्याग्रह, खिलाफत चळवळ, असहकार चळवळ,भारत छोडो आंदोलन अशा अनेक घटनांद्वारे त्यांनी स्वातंत्र्य लढयात महत्वाची भूमिका बजावली.

ब) निम्नलिखित शब्दों के पारिभाषिक हिन्दी शब्द बताइए| १०

१.Arrears
२. Proposal
३.Confidential
४.Deficit
५.Favourable
६.Grant
७.Increment
८.Leave
९.Notice
१०.Transfer

****

SYBA.
26/10/23

M261023S52

वेळ : ३ तास एकूण गुण– १००

सूचना – १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न १ ला. मानवी भाषेचे स्वरूप सविस्तर स्पष्ट करा. २०

किंवा

मानवी भाषेची विविध कार्ये सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न २ रा. भाषा, समाज आणि संस्कृती यांचा परस्पर संबंध स्पष्ट करा. २०

किंवा

'प्रमाणभाषा' ही संकल्पना स्पष्ट करून 'बोलीवैविध्य' संकल्पना विशद करा.

प्रश्न ३ रा. बोलींसमोरील आव्हाने कोणती ते सांगून बोलींच्या जतन–संवर्धनाविषयी सविस्तर मांडणी करा. २०

किंवा

मराठीतील प्रमुख बोलींचे स्वरूपविशेष लिहा.

प्रश्न ४ था– खालील पैकी <u>कोणत्याही चार</u> टीपा लिहा. ४०

१) मानवाचे भाषेतर संदेशन.

२) भाषेचे सौंदर्यात्म कार्य.

३) भाषिक सापेक्षतावादाचा सिद्धांत.

४) बोलींविषयीचे गैरसमज.

५) बोलीविज्ञान

६) मालवणी बोलीतील म्हणी व वाक्प्रचार.

––XXX––

S4BA
27/10/22

Time: 3Hrs | M271023S60 | Mark: 100

N.B. 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Draw maps and diagrams wherever necessary.
4) Use of map stencil and simple calculator is allowed.
5) Attach appendixes along with the answer paper.

Q.1.Attempt any two question of the following. (20)

A) Explain the physiographic division of Maharashtra.
B) Describe the major rivers in Maharashtra.
C) Discuss the rainfall distribution in Maharashtra.

Q.2.Attempt any two question of the following. (20)

A) Explain the soil types in Maharashtra.
B) State the problems associated with forest in Maharashtra and suggest measures on them.
C) Discuss the different energy resources in Maharashtra.

Q.3.Attempt any two question of the following. (20)

A) Describe the types of agriculture in Maharashtra.
B) Explain the natural problems of agricultural in Maharashtra.
C) Write short notes on:
1) Livestock in Maharashtra.
2) Fishing problems in Maharashtra.

Q.4.Attempt any two question of the following. (20)

A) Explain the industrial regions in Maharashtra.
B) Describe in detail road transport in Maharashtra.
C) Write short notes on:
1) Textile Industry
2) Water transport

Q.5.A) Mark and name of the following Features at the most appropriate location in the outline

Map of Maharashtra supplied to you. (Refer Appendix -I) (10)

1) kolhapur District
2) Mahabaleshwar
3) Vashishti River
4) Region of Black soil
5) Mumbai High Oil field
6) One most coal rich field
7) Grape-producing district
8) Solapur industrial region.
9) NH -52
10) Shri Guru Govind Singh Ji Airport

B) Construct the dot map for following data and interpret it. (Refer Appendix - II)(10)

Ratnagiri District: Tehsil wise male population, 2011

Sr. No.	Tehsils	Male Population
1	Mandangad	27,990
2	Dapoli	75,045
3	Khed	78,334
4	Chiplun	1,07,433
5	Guhagar	54,696
6	Ratnagiri	1,17,905
7	Sangameshwar	92,791
8	Lanja	49,985
9	Rajapur	71,155

M271023S60

वेळ: ३ तास | मराठी रुपांतर | गुण: १००

सूचना:

१. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२. उजवीकडील आकडे प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवतात.

३. आवश्यक तेथे आराखडे व आकृत्या काढा.

४. नकाशा आराखडा आणि साधे गणक यंत्र (Calculator) वापरण्यास अनुमति आहे.

५. नकाशा परिशिष्ट पाने उत्तर पत्रिकेस जोडा.

प्र. क्र. १ खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. (२०)

अ) महाराष्ट्राचे प्राकृतिक विभाग स्पष्ट करा.

ब) महाराष्ट्रातील प्रमुख नद्यांचे वर्णन करा.

क) महाराष्ट्रातील पर्जन्याच्या वितरणाची चर्चा करा.

प्र. क्र. २ खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. (20)

अ) महाराष्ट्रातील मृदेचे प्रकार स्पष्ट करा.

ब) महाराष्ट्रातील वनांशी संबंधित समस्या सांगा आणि त्यावर उपाय सुचवा.

क) महाराष्ट्रातील विविध ऊर्जा संसाधनांची चर्चा करा.

प्र. क्र. ३ खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. (२०)

अ) महाराष्ट्रातील शेतीचे प्रकार सांगा.

ब) महाराष्ट्रातील शेतीच्या नैसर्गिक समस्या स्पष्ट करा.

क) टिपा लिहा: १) महाराष्ट्रातील पशुधन २) महाराष्ट्रातील मासेमारी समस्या

प्र. क्र. ४ खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. (२०)

अ) महाराष्ट्रातील औद्योगिक प्रदेश स्पष्ट करा.

ब) महाराष्ट्रातील रस्ते वाहतुक सविस्तर वर्णन करा.

क) टिपा लिहा: १) कापड उद्योग २) जलवाहतूक

प्र. क्र. ५ अ) तुम्हास पुरविलेल्या महाराष्ट्राच्या नकाशात खालील बाबी योग्य ठिकाणी दाखवा आणि नावे दया. (परिशिष्ट १ चा संदर्भ घ्या). (१०)

१) कोल्हापूर जिल्हा
२) महाबळेश्वर
३) वाशिष्ठी नदी
४) काळ्या मृदेचा प्रदेश
५) मुंबई हाय खनिज तेल क्षेत्र
६) एक सर्वाधिक कोळसा समृद्ध क्षेत्र
७) द्राक्ष उत्पादक जिल्हा
८) सोलापूर औद्योगिक क्षेत्र.
९) राष्ट्रीय महामार्ग – ५२
१०) श्री गुरु गोविंद सिंग जी विमानतळ

ब) खालील सांखिकी माहितीच्या आधारे टिंब पद्धतीचा नकाशा तयार करा व त्याचे विश्लेषण करा. (परिशिष्ट २ चा संदर्भ घ्या). (१०)

रत्नागिरी जिल्हा: तालुक्यानुसार पुरुष लोकसंख्या, २०११

अ. क्र.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
तालुके	मंडनगड	दापोली	खेड	चिपळूण	गुहागर	रत्नागिरी	संगमेश्वर	लांजा	राजापूर
लोक संख्या	27,990	75,045	78,334	1,07,433	54.696	1.17,905	92,791	49,985	71,155

RATNAGIRI DISTRICT

Appendix - II (परिशिष्ट - II)

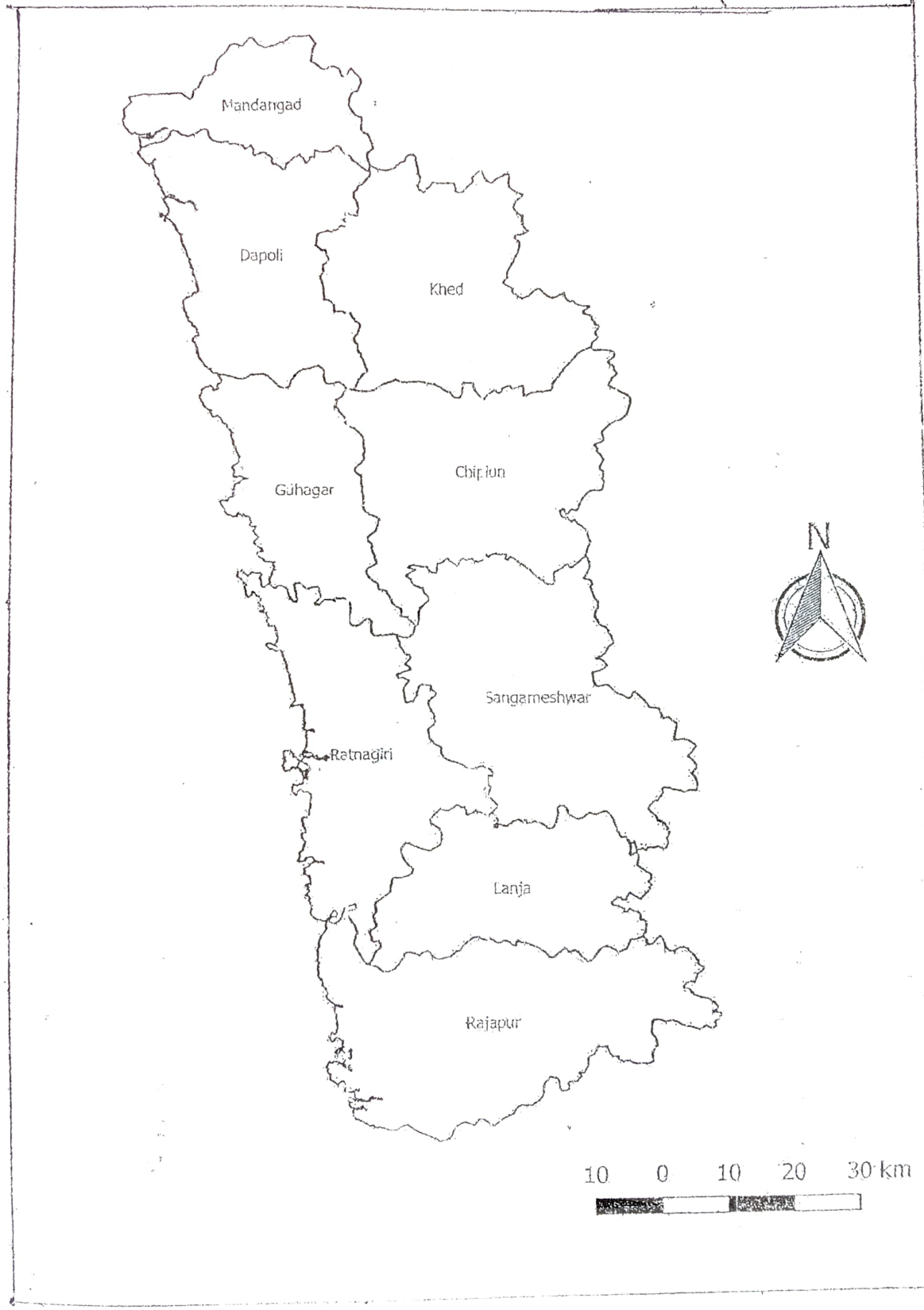

Appendix - I (परिशिष्ट - I)

MAHARASHTRA

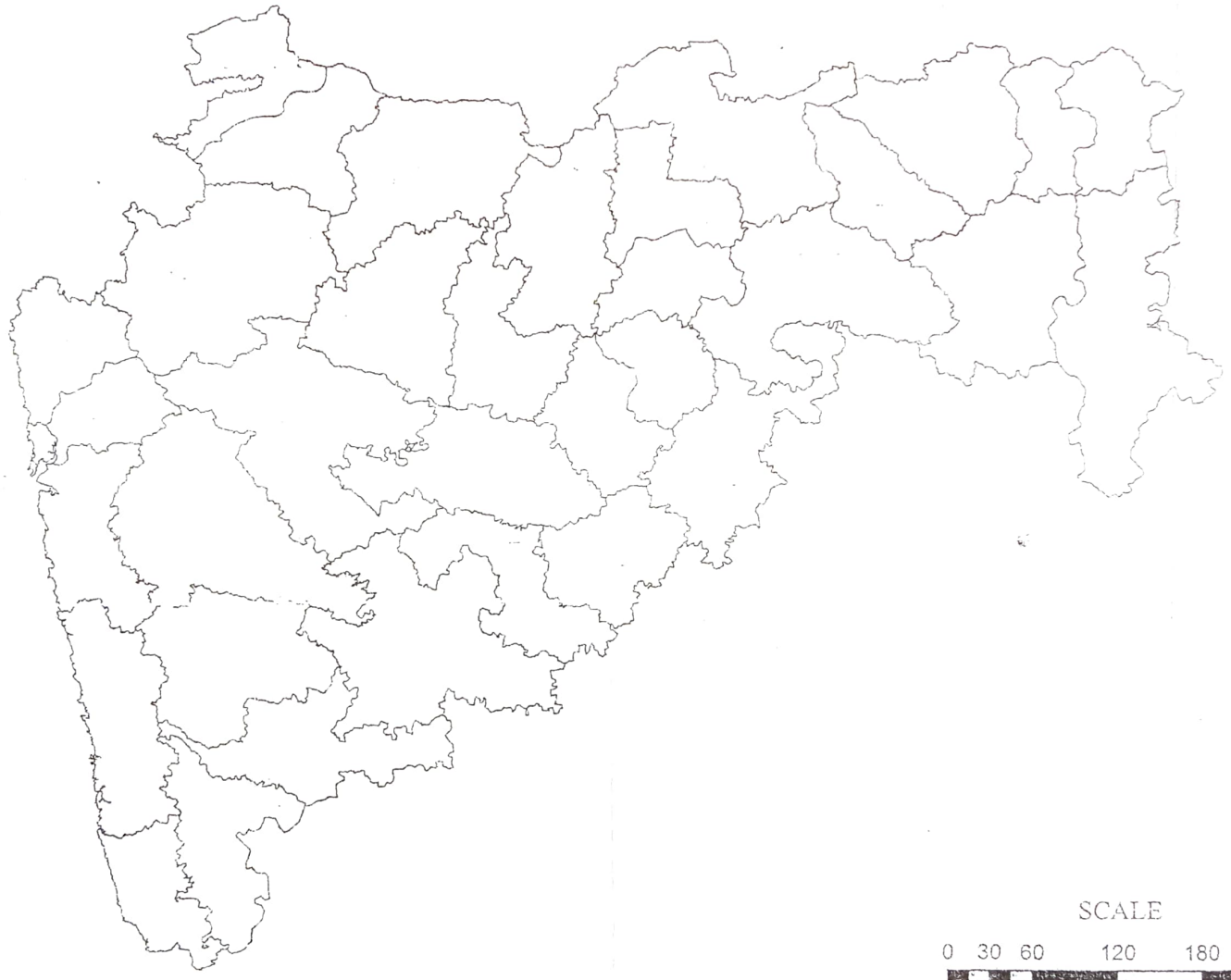

SCALE

0 30 60 120 180 240

KM

S4BA
28/10/23

Time : 3 Hrs | M281023562 | Mark : 100

N.B : 1. All questions are compulsory and carry equal marks.
2. Draw maps, sketches and diagrams wherever necessary.
3. Use of map stencil is allowed.
4. Attach Appendix –I (outline map of world) to your answer paper.

Q. 1.A) Mark and name the following on the outline map of the world given to you. (Appendix -1) 10

i) Largest wheat producer country
ii) Maya civilization
iii) World's largest desert
iv) Largest sorghum producer country
v) Ganga river plane
vi) Largest coffee producer country
vii) Any one tropical country in Asia
viii) Largest mountain in Australia
ix) South west Asia agriculture gene center
x) World largest milk producing country

Q. 1.B) Construct the multiple line graph with help of following data and interpret it. 10

Year	Production in thousand tons	
	Millet	Bajra
1960	20	40
1970	60	10
1980	30	50
1990	40	20
2000	80	80

Q. 2. Attempt any two questions from the following. 20

A) Explain the relation of agriculture and human civilization in the world

B) Define agriculture geography and explain its nature and scope.

C) State the origin of agriculture and describe the major gene centers of agriculture

Q.3 Attempt any two questions from the following. 20

A) Discuss the impact of socio-cultural and political factor on agriculture.

B) With help of neat diagram explain the agricultural land use model of Von thunen.

C) Write note on impact economic and physical factor of agriculture

Q. 4. Attempt any two questions from the following. 20

A) Discuss the recent trend in industrial farming.

B) Describe the distribution and trade of major food-grain in the world.

C) Explain the types of commercial agriculture.

Q. 5. Attempt any two questions from the following. 20

A) Write in details the green revolution and its impact.

B) State the environmental problems related with agriculture.

C) Define the sustainable agriculture and describe the importance of organic farming.

वेळ : ३.०० तास

M 2810235962

गुण : १००

सूचना १. सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य असून सर्वांना समान गुण आहेत.

२. आवश्यक तेथे नकाशे, आराखडे आणि आकृत्या काढा.

३. नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

४. परिशिष्ट – १; जगाचा बाह्यरेषाकृती नकाशाद्ध उत्तर पत्रिकेला जोडा.

प्र. १. अ. तुम्हाला दिलेल्या जगाच्या नकाशामध्ये खालील घटक दाखवून नावे द्या. परिशिष्ट –१ १०

i) सर्वाधिक गहू उत्पादक देश

ii) माया संस्कृती केंद्र

iii) जगातिल सर्वात मोठे वाळवंट

iv) सर्वाधिक ज्वारी उत्पादक देश

v) गंगा नदीचा मैदानी प्रदेश

vi) सर्वाधिक कॉफी उत्पादक देश

vii) कोणताही एक उष्ण कटिबंधीय देश

viii) ऑस्ट्रेलियातील सर्वात मोठी पर्वत रांग

ix) नैऋत्य आशियायी कृषी उगम केंद्र

x) जगातिल सर्वाधिक दुध उत्पादक देश

प्र. १. ब. खालील माहितीच्या आधारे बहु रेषालेख काढा आणि त्याचे स्पष्टीकरण द्या. १०

वर्ष	उत्पादन हजार टनात	
	ज्वारी	बाजरी
१९६०	२०	४०
१९७०	६०	१०
१९८०	३०	५०
१९९०	४०	२०
२०००	८०	८०

प्र. २. खालील पैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. २०

अ. कृषी आणि मानवी संस्कृती यांचा सहसबंध स्पष्ट करा.

ब. कृषी भूगोलाची व्याख्या सांगुन त्याचे स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.

क. कृषीचा उगम सांगुन कृषीचे प्रमुख उगम क्षेत्र वर्णन करा.

प्र. ३. खालील पैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. २०

अ. कृषीवर परिणाम करणारे सामातिक–सांस्कृतीक आणि राजकिय घटक चर्चा करा.

ब. सुबक आकृतीच्या सहाय्याने फॉन थ्युनेन यांचे कृषीभूमी उपयोजन प्रतिमान स्पष्ट करा.

क. कृषीवर परिणाम करणारे आर्थिक आणि प्राकृतीक घटक यावर टिप लिहा.

प्र. ४. खालील पैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. २०

अ. औद्योगिक कृषीचा आधुनिक कल चर्चा करा.

ब. प्रमुख अन्नधान्याचे जागतिक वितरण आणि व्यापार वर्णन करा.

क. व्यापारी कृषीचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र. ५. खालील पैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. २०

अ. हरित क्रांती आणि त्याचे परिणाम सविस्तर स्पष्ट करा.

ब. कृषीशी संबंधित पर्यावरणीय समस्या सांगा.

क. शाश्वत शेतीची संकल्पना सांगुन सेंद्रीय शेतीचे महत्त्व विशद करा.

M30102567

SYBA
30/10/23

Marks-100

Duration-3hrs

Note- 1. All questions are compulsory
2. Figures to the right indicate full marks

Q.1. A. Explain **any five** terms from the following in two to three sentences. 10

1. Netiquette
2. Sender
3. Gesture
4. Noise
5. Halo effect
6. Grapevine
7. Business ethics
8. Communication

B. Fill in the blanks by choosing appropriate option from the following. 05

1. The process of transmitting coded message from sender to receiver is called -------.
   a) Encoding b) Decoding c) Feedback d) Communication
2. Language barrier is also called as -------- barrier.
   a) Physical b) Semantic c) Psychological d) Cultural
3. Communication which moves from higher level to lower level, from manager to supervisor is called ---------- communication.
   a) Downward b) Horizontal c) Diagonal d) Grapevine
4. Communication that takes place with the help of words or language is ------ communication.
   a) Verbal b) Nonverbal c) Visual d) Audio visual
5. ----------is a set of moral principles, which guides the code of conduct and behavior of individuals as well as groups in society.
   a) Posters b) Etiquette c) Postures d) Ethics

C. State whether following statements are true or false. 05

1. Time and distance is a physical barrier.
2. Listening is an emotional activity and hearing is a physical activity.
3. Tele conferencing is an example of nonverbal communication.
4. Activities under Corporate Social Responsibility are mandatory for all the business organizations in India.
5. Decoding is converting your ideas into message.

Q.2. Write short notes on **any four** of the following. 20

1. Need and importance of feedback in communication
2. Twitter and Instagram - the new tools of communication
3. Process of encoding
4. Importance of Communication in the Corporate and Global world

5. Blogging from business perspective
6. Message

Q.3.Attempt **any two** from the following. 20

1. State and explain the formal channels of communication.
2. Explain the term Digital Ethics and state some ethical issues faced by the businesses.
3. Describe a difference between hearing and listening and state the importance of Good Listening

Q.4. Attempt **any four** from the following. 20

1. Mr.Anay Sutar, who has been an active NSS volunteer, wish to get a membership of an NGO working for senior citizens. Draft a letter of recommendation for him as the convenor of the NSS department of his college.
2. Ms.Nalini Pandit has been selected for the post of assistant editor in a renowned newspaper. Draft a letter of appointment for her.
3. Mr. Satish Shirke has been selected for the post of Jr. Executive,Sales by Mahindra company. Draft his letter of acceptance to the Personnel Manager.
4. Ms.Neha Raut from your company has successfully completed an international project within a short period a time. Draft a letter of appreciation for her.
5. Ms.Ankita Surve has decided to resign from her post of Receptionist at Royal Hotels in order to join Jet Airways. Write her letter of resignation.

Q.5.A. A Private Ltd. Company in Vasai requires an AccountAssistant with good knowledge of Tally. Draft a letter of application with resume to be sent by e-mail. 10

B. Write a book review of "The 7 Habits of Highly Effective People" by Stephen Covey 05

C. Write a paragraph on - social media and self-image 05

भाषांतर

कालावधी ३ तास

१. [illegible] अनिवार्य आहेत
२. [illegible] पूर्ण गुण दर्शवतात
३. प्रश्न क्रमांक ५ क हा इंग्रजी मध्येच सोडवायचा आहे.

प्र.१.अ. दोन ते तीन वाक्यांमध्ये संज्ञा स्पष्ट करा (८ पैकी ५) :- १०

१. नेटिकेट
२. पेपक
३. हावभाव
४. गोंगाट
५. वयल प्रभाव
६. द्राक्षवेल संप्रेषण
७. व्यवसाय नैतिकता
८. संप्रेषण

ब) योग्य पर्याय निवडून रिक्त जागा भरा. ०५

१. प्रेषकाकडून प्राप्तकर्त्याकडे कोडेड संदेश प्रसारित करण्याच्या प्रक्रियेला ------ म्हणतात.
अ) एन्कोडिंग ब) डीकोडिंग क) फीडबॅक ड) कम्युनिकेशन
२. भाषेच्या अडथळ्याला -------- अडथळा असेही म्हणतात.
अ) भौतिक ब) सीमॅटीक क) मानसशास्त्रीय ड) सांस्कृतिक
३. उच्च स्तरावरून खालच्या स्तरावर, व्यवस्थापकाकडून पर्यवेक्षकापर्यंत होणाऱ्या संप्रेषणाला ------ संप्रेषण म्हणतात.
अ) अधोगामी ब) क्षितिज समांतर क) कर्ण ड) द्राक्षवेल
४. शब्द किंवा भाषेच्या साहाय्याने होणारे संप्रेषणम्हणजे ------ संप्रेषणहोय.
अ) शाब्दिक ब) अशाब्दिक क) दृश्य ड) दृकश्राव्य
५. ---------- नैतिक तत्त्वांचा एक संच आहे, जो व्यक्तींच्या तसेच समाजातील गटांच्या आचारसंहिता आणि वर्तनाचे मार्गदर्शन करतो.
अ) पोस्टर्स ब) शिष्टाचार क) मुद्रा ड) नैतिकता

क) खालील विधाने बरोबर किंवा चूकते लिहा. ०५

१. वेळ आणि अंतर हा भौतिक अडथळा आहे.
२. श्रवण ही एक भावनिक क्रिया आहे आणि ऐकणे ही एक शारीरिक क्रिया आहे.
३. टेली कॉन्फरन्सिंग हे अमौखिक संप्रेषणाचे उदाहरण आहे.
४. भारतातील सर्व व्यावसायिक संस्थांसाठी कॉर्पोरेट सोशल रिस्पॉन्सिबिलिटी अंतर्गत उपक्रम अनिवार्य आहेत.
५. डीकोडिंग म्हणजे तुमच्या कल्पना संदेशात रूपांतरित करणे.

प्र.२. खालील पैकी कोणत्याही चार टिपा लिहा. २०

१. संप्रेषण प्रक्रियेतील अभिप्रायाची गरज आणि महत्त्व
२. Twitter आणि Instagram – संवादाची नवीन साधने
३. एन्कोडिंगची प्रक्रिया
४. कॉर्पोरेट आणि जागतिक जगामध्ये संप्रेषणाचे महत्त्व
५. ब्लॉगिंग चे व्यावसायिक दृष्ट्या महत्व
६. संदेश

प्र.३. खालील पैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. २०

१. संप्रेषणाची औपचारिक माध्यमे नमूद करून स्पष्ट करा.

२. डिजिटल एथिक्स या संज्ञेचे स्पष्टीकरण करा आणि व्यवसायांमध्ये भेडसावणाऱ्या काही नैतिक समस्यांचे विवेचन करा.

३. ऐकणे आणि श्रवण करणे यातील फरक नमूद करा आणि चांगल्या श्रवण कौशल्याचे महत्त्व विषद करा.

प्र.४. खालील पैकी कोणतेही चार प्रश्न लिहा. २०

१. अनय सुतार, जे सक्रिय NSS स्वयंसेवक आहेत, त्यांना ज्येष्ठ नागरिकांसाठी काम करणाऱ्या NGO चे सदस्यत्व मिळवायचे आहे. त्यांच्या महाविद्यालयाच्या NSS विभागाचे संयोजक म्हणून त्यांच्यासाठी शिफारस पत्र तयार करा.

२. कु. नलिनी पंडित यांची एका प्रसिद्ध वृत्तपत्रात सहाय्यक संपादक पदासाठी निवड झाली आहे. तिच्यासाठी नियुक्तीचे पत्र तयार करा.

३. श्री सतीश शिर्के यांची महिंद्रा कंपनी मध्ये ज्युनियर एक्झिक्युटिव्ह, सेल्स या पदासाठी निवड झाली आहे. कार्मिक व्यवस्थापकाकडे सादर करण्यासाठीचा स्वीकृती पत्राचा मसुदा तयार करा.

४. तुमच्या कंपनीतील नेहा राऊत यांनी कमी कालावधीत एक आंतरराष्ट्रीय प्रकल्प यशस्वीरित्या पूर्ण केला आहे. याबाबत त्यांचे कौतुक करणारे पत्र तयार करा.

५. कु. अंकिता सुर्वे यांनी जेट एअरवेजमध्ये नोकरी स्वीकारली आहे आणि सध्या कार्यरत असलेल्या रॉयल हॉटेल्समधील रिसेप्शनिस्ट पदाचा राजीनामा देण्याचा निर्णय घेतला आहे. राजीनामा पत्राचा मसुदा तयारकरा.

प्र.५. अ) वसईतील एका प्रायव्हेट लिमिटेड कंपनीमध्ये टॅलीचे चांगले ज्ञान असलेला अकाउंट असिस्टंटची आवश्यकता आहे. ई-मेलद्वारे पाठवण्या करिता रेझ्युमेसह अर्जाचे पत्र तयार करा. १०

ब) "द सेवन हॅबिट्स ऑफ हायली इफेक्टिव्ह पीपल्स" या पुस्तकाचे पुनरावलोकन लिहा ०५

क) सोशल मीडिया आणि स्व-प्रतिमा यावर परिच्छेद लिहा. ०५

SYBA
30/10/23

M30102356 8

Marks: - 100 **Time allowed: 3 Hrs.**

Instructions: **1. Q. 1 and Q.2 are compulsory.**
2. Attempt any FOUR questions from Q. 3 to Q 8.
3. Figures to the right indicate full marks.
4. Use of simple or scientific calculator is allowed.

Q.1 **A** **State whether the following statements are true or false. (Any Ten)** **10**

a. When goods purchased are return to the supplier is called purchase return.
b. Contra entry must be recorded on both sides of cash book.
c. D.B.J. College account is personal account.
d. Ledger folio means page number of the ledger.
e. Narration is a brief explanation of the journal entry.
f. Real account represents assets and properties owned by the business.
g. Debit all expenses and losses. Credit all Income and gain is the rule of personal account.
h. Loans taken by the proprietor is called capital.
i. Goodwill account is a personal account.
j. Cash discount does not appear in the books of accounts
k. A creditor means a person who owes money to the business.
l. Only non-monetary transactions are recorded in the books of accounts.

Q.1 **B** **Classify the following accounts under the types of Personal, Real and Nominal account. (Any Ten)** **10**

a. University of Mumbai A/c
b. Mr. Lokesh's capital A/c
c. Trademark A/c
d. Krishna's Drawing A/c
e. Advertisement A/c
f. Income tax A/c
g. Computer A/c
h. Director's fees A/c
i. Freight received A/c
j. Discount allowed A/c
k. Legal expenses A/c
l. Land A/c

Q.2 **Write short notes.(Any four)** 20

a. Non-monetary transactions
b. Types of assets
c. Personal accounts
d. Importance of book keeping
e. Types of cheque
f. Two column cash book

Q.3 Prepare chart showing analysis of the following transaction in a tabular form. 15

1. Mr. Shyam started his business with cash ₹ 2, 80,000.
2. Goods purchased for cash ₹ 30,000.
3. Sold goods worth ₹ 26,000 to Mr. Harshad on credit basis.
4. Cash deposited into Bank of Baroda ₹ 18,000.
5. Rent received ₹ 1,500.
6. Paid advertisement of ₹ 3,500.
7. Withdrew cash from bank ₹ 15,000.
8. Purchased laptop for ₹ 40,000 and payment made by cheque.

Q.4 Journalise the following transactions in the books of Prasad general stores for the month of June 2023. **15**

1 Prasad commenced his business with cash ₹ 1,50,000 and computer ₹ 85,000

3 Purchased goods from Kedar ₹ 58,000 on credit and paid ₹ 28,000 cash immediately.

5 Paid salesman salary by cheque ₹ 19,000.

10 Sold goods for ₹ 59,000.

15 Sold furniture of ₹ 1, 39,000.

18 Received a cheque of ₹ 25,000 and deposited into Bank of India.

21 Cash withdrawn from Urban bank ₹ 18,000.

30 Discount received ₹ 1,000.

Q.5 Prepare two columns cash book of Jagdish traders for the month of March 2023. **15**

01 Started business with cash ₹ 90,000.

04 Cash deposited into bank ₹ 29,000.

06 Cash purchases ₹ 55,000 and payment made by cheque.

10 Purchased computer for ₹ 32,000.

15 Sold goods for ₹ 27,500 and received payment by NEFT.

24 Paid factory expenses ₹ 1,500.

25 Cash withdrawn for personal use ₹ 1,500.

30 Received rent by cheque ₹ 750.

31 Loan taken from Federal bank of ₹ 51,000.

Q.6 Prepare chart showing analysis of the following transaction in a tabular form. **15**

1. Mr. Sanjay started his business with cash ₹ 1, 50,000.
2. Deposited cash into ICICI bank ₹ 22,000.
3. Withdrew cash ₹ 2,050 for personal use.
4. Purchased goods worth ₹ 2,200 from Sarish on credit basis.
5. Paid import duty ₹ 1,450.
6. Sold goods to Ms. Manisha worth ₹ 10,250 on credit basis.
7. Sold building for ₹ 1, 35,000.
8. Received dividend of ₹ 1,200 with cheque.

Q.7 Journalise the following transactions in the books of M/s Vivek for the month of September 2023. **15**

1 Mr. Vivek started his business with cash ₹ 1,05,000 and building ₹ 5, 40,000.

4 Purchased goods from Aliya on credit basis ₹ 30,000 at 5% trade discount.

10 Sold goods to Sukanya ₹ 60,000 and received only ₹ 57,500 with ₹ 2,500 cash discount.

13 Loan taken from IDBI bank ₹ 45,000.

15 Sold old furniture ₹ 2,950.

18 Paid for telephone bill ₹ 4,500.

20 Received rent ₹ 1,200 by Google pay

25 Paid for carriage outward ₹ 13,000.

Q.8 Prepare three columns cash book of Akshata traders for the month of October 2023. **15**

01 Cash in hand ₹ 12,000 and Cash at bank ₹ 5,500

02 Cash sales ₹ 7,500 and payment received by cheque.

10 Cash purchases ₹ 2,550.

15 Received commission ₹ 1,650.

20 Deposited into bank ₹ 2,200.

24 Paid to Rajan by cheque ₹ 1,250 in full settlement of ₹ 1,500.

25 Received cash from Anish ₹ 3000 with 5% cash discount

30 Furniture purchase for ₹ 2,750.

SYBA
30/10/23

[वेळ ३ तास] (मराठी रूपांतर) [गुण- १००]

सूचना: १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

३) आवश्यक तेथे सुबक आकृती काढा.

प्र.१ खालीलपैकी कोणत्याही दोनची उत्तरे द्या २५

अ) लोकसंख्याशास्त्र म्हणजे काय? लोकसंख्याशास्त्र आणि सामाजिक शास्त्र यांच्यातील परस्परसंबंध स्पष्ट करा.

ब) लोकसंख्यासंक्रमण सिद्धांत स्पष्ट करा.

क) भारतीय लोकसंख्येच्या वैशिष्ट्यांचे वर्णन करा.

प्र.२ खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. २५

अ) विकसित देशातील लोकसंख्याशास्त्र आकडेवारीचे स्रोत स्पष्ट करा

ब) भारतातील लोकसंख्या आकडेवारीच्या नागरी नोंदणी प्रणालीचे वर्णन करा.

क) जनगणना म्हणजे काय? भारतीय जनगणना २०११ ची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र.३ ३ खालीलपैकी कोणत्याही दोनची उत्तरे द्या. २५

अ) प्रजनन आणि मर्त्यता म्हणजे काय? प्रमाणित जन्मदर आणि प्रमाणित मृत्यू दराची पद्धत स्पष्ट करा.

ब) ढोबळ जन्मदर आणि ढोबळ मृत्यू दर मोजण्याची पद्धत स्पष्ट करा.

क) वय आकडेवारी मधील त्रुटी सुधारण्यासाठी युनायटेड नेशन्स पद्धतीवर टीप लिहा.

प्र.४ खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर टीप लिहा. २५

अ) विकसित आणि विकसनशील देशांमध्ये लोकसंख्या वाढीची प्रवृती

ब) राष्ट्रीय कुटुंब आरोग्य सर्वेक्षण-३

क) विकसित देशातील कमी मृत्यू दराची कारणे

***

[Time 3 Hours] M3010235566 [Marks- 100]

NB.1) All questions are compulsory.

2) Figures to right indicate full marks.

3) Draw neat diagrams wherever necessary

Q1		Answer any two of the following	25
	a)	What is demography? Explain Interrelationships between demography and Social Sciences.	
	b)	Explain the demographic transition theory.	
	c)	Describe the features of Indian population.	
Q2		Attempt any two of the following.	25
	a)	Explain sources of demography data in developed country	
	b)	Describe the civil registration system of demographic data in India.	
	c)	What is census? Explain the features of Indian census 2011.	
Q3		Answer any two of the following.	25
	a)	What is fertility and mortality? Explain the method of standardized birth rate and standardized death rate.	
	b)	Explain the measurement method of crude birth rate and crude death rate.	
	c)	Write note on united nations method to rectify the errors in age data.	
Q4		Write note on any two of the following.	25
	a)	Trends in population growth in developed and developing countries.	
	b)	National family health survey-3	
	c)	Causes of low death rate in developed country.	

***